

บทที่ 15

ไก่

โดย

คำนวณ นกแก้ว และ มนตรี เพ็ชรทองคำ

15.1 คำนำ

ไก่เป็นสัตว์ปีกชนิดหนึ่งที่มีถิ่นกำเนิดอยู่ในเขตร้อนแถบคาบสมุทรมอินโดจีน ซึ่งรวมทั้งประเทศไทยด้วย การเลี้ยงไก่ในบริเวณนี้จึงทำได้ไม่ยากนัก เพราะตามปกติไก่เจริญเติบโตได้ดีในภูมิภาคแถบนี้อยู่แล้ว ถ้าผู้เลี้ยงมีความรู้เพียงเล็กน้อยและมีความสนใจอยู่บ้างก็อาจเลี้ยงได้ แม้ว่าจะมีเงินทุนและที่ดินเพียงเล็กน้อยก็ตาม ดังนั้นการเลี้ยงไก่จึงจัดเป็นอาชีพที่สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจทำผลกำไรให้แก่ผู้เลี้ยงได้ หรือถ้าจะเลี้ยงเป็นงานอดิเรกเพื่อทำเป็นอาหารก็ได้ เพราะเนื้อไก่และไข่ไก่เป็นอาหารโปรตีนที่มีคุณค่าทางอาหารสูงและมีรสอร่อย ในปัจจุบันได้มีการศึกษาค้นคว้าวิธีการใหม่ ๆ ในการเลี้ยง การให้อาหาร การคัดเลือกพันธุ์ การผสมพันธุ์ การควบคุมโรคและสุขภาพบาล จึงทำให้การเลี้ยงไก่ทำได้ง่ายขึ้นกว่าเดิม ด้วยเหตุเหล่านี้ เรื่องราวของไก่และการเลี้ยงไก่จึงควรค่าแก่การศึกษา เพื่อนักศึกษาใช้เป็นความรู้พื้นฐานในการเลี้ยงไก่ และเพื่อการศึกษาในรายละเอียดต่อไป

15.2 ลักษณะภายนอกของไก่

ถ้าเราพิจารณาลักษณะภายนอกของไก่ (ดูรูปที่ 15.1) จะเห็นว่าหัวไก่ประกอบด้วยอวัยวะหลายอย่าง เช่น หงอน เหนียง หู หนังตา จมูก และปาก อวัยวะเหล่านี้เกิดมาจากผิวหนัง หัวของไก่ไม่ได้เคลื่อนที่อย่างช้า ๆ แต่หัวไก่จะเคลื่อนที่ไปสู่ทิศทางที่มันต้องการอย่างรวดเร็ว ตามลำตัวไก่มีขนปกคลุมทั่วไป ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 4 ชนิด คือ (ดูรูปที่ 15.2)

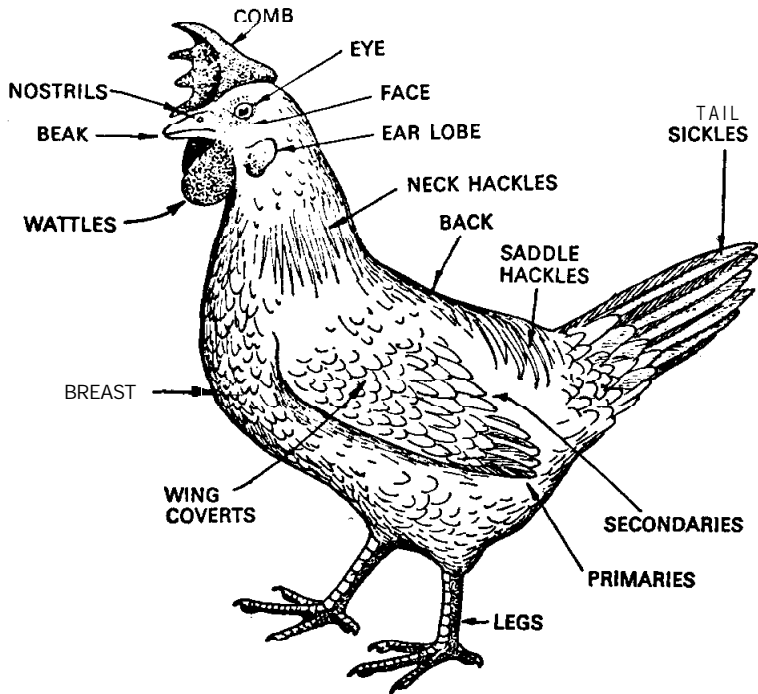
1. ขนแท้ (flying feather) ขนชนิดนี้พบที่ปลายปีกและปลายหาง เป็นขนที่มีขนาดยาวเป็นพิเศษ โคนก้านขนแข็งเรียวยาวเล็กไปจนถึงปลายขน ขนชนิดนี้เรียงตัวกันอย่างมีระเบียบตลอดตั้งแต่โคนถึงปลาย

2. ขนปกคลุมภายนอก (contour feather) เป็นขนที่หุ้มห่อลำตัวไก่เป็นส่วนใหญ่ ขนชนิดนี้มีขนาดสั้นกว่าขนแท้และมีลักษณะผิดจากขนแท้เล็กน้อย คือที่โคนขน เส้นขนจะแตกออกเป็นเส้นเล็ก ๆ ไม่เรียงตัวกันเหมือนที่ปลายขน ถ้าขนชนิดนี้อยู่ติดกับผิวหนังจะทำหน้าที่ให้ความอบอุ่นแก่ลำตัว และถ้าอยู่ภายนอกจะซ้อนกันแน่น ทำให้ลำตัวไก่เรียบและสวยงาม

3. ขนปุย (down feather) ขนปุยเป็นขนที่มีขนาดเล็กและสั้นมีลักษณะเป็นปุย ขนชนิดนี้พบที่ใต้ท้องของไก่ ทำหน้าที่ให้ความอบอุ่นกับลูกไก่และไข่ที่กำลังฟัก

4. ขนอ่อน (pin feather) ขนอ่อนเป็นขนที่มีขนาดเล็กมาก ปกติจะมองไม่เห็น จะเห็นได้ชัดเจนเมื่อถอนขนที่ปกคลุมลำตัวออก

ขนที่ปกคลุมลำตัวไก่อาจเรียกชื่อต่าง ๆ ตามที่เกิดได้อีกดังนี้ คือ primaries ซึ่งเป็นขนที่เกิดขึ้นที่ปลายปีก ในระยะแรก ๆ ของการเติบโต จัดอยู่ในจำพวกขนแท้ Secondaries เป็นขนแท้ อีกชนิดหนึ่งและเกิดขึ้นที่ปลายปีก ขนชนิดนี้สั้นกว่า primaries และเกิดขึ้นที่หลังปลายขนชี้ไปข้างหลังของลำตัว ขนปีกที่เหลือมีชื่อว่า wing covert, ขนคอ (neck hackle) เป็นขนแท้ที่ปกคลุมอยู่รอบ ๆ คอมีขนาดเล็กและอ่อนกว่าขนที่ปลายปีก, ขนหลัง (saddle hackle) เป็นขนที่ปกคลุมหลังของลำตัวไก่ ปลายขนชี้ลงข้างลำตัวทั้งสองด้าน, ขนหาง (tail sickle) เป็นขนที่มีขนาดยาว ปลายขนอ่อนเคลื่อนไหวได้ ขณะที่ถูกลมหรือขณะที่ไก่เคลื่อนไหว ขนที่ปีกและขนที่หางมีจำนวนแน่นอน ขนที่ไก่ผลัดทิ้งไปจะออกขึ้นมาใหม่ในจำนวนที่เท่ากัน

รูปที่ 15.1 แสดงส่วนประกอบต่าง ๆ ของไก่

รูปที่ 15.2 แสดงรูปขนไก่ชนิดต่าง ๆ (1) ขนแท้ (2) ขนปกคลุมลำตัว (3) ขนปุย และ (4) ขนอ่อน

ผิวหนังที่ห่อหุ้มลำตัวไก่มีสองชั้น ผิวหนังชั้นนอกเป็นที่เกิดของปาก เล็บเท้า และเกล็ดแข็ง ส่วนผิวหนังชั้นในเป็นที่เกิดของหงอน เหนียง และดุ่มหู ผิวหนังไก่ไม่มีต่อมเหงื่อ แต่ที่ปลายกันมีต่อมน้ำมัน ไก่จะใช้ปากป้ายน้ำมันที่กลั่นออกมาไปแต่งขนให้สวยงามและกันเปียก, ที่ผิวหนังและอวัยวะต่าง ๆ ที่เกิดจากผิวหนังมีเม็ดสีไลโปโครม ซึ่งมีสีเหลืองและเม็ดสีเมลานิน ซึ่งมีสีดำ, ขณะที่ไก่ออกไข่ ร่างกายใช้เม็ดสีไลโปโครมไปสร้างไข่แดง ในระยะนี้ผิวหนังดุ่มหูปากจะแข็งและขาวซีด นักเลี้ยงไก่อาศัยสีของผิวหนังเป็นเครื่องสังเกตว่าไก่นั้นจะมีสุขภาพดีหรือไม่ ถ้าไก่อังไม่ออกไข่และมีผิวสีเหลืองแสดงว่าไก่นั้นมีสุขภาพสมบูรณ์ และมีแนวโน้มที่จะออกไข่ได้มาก

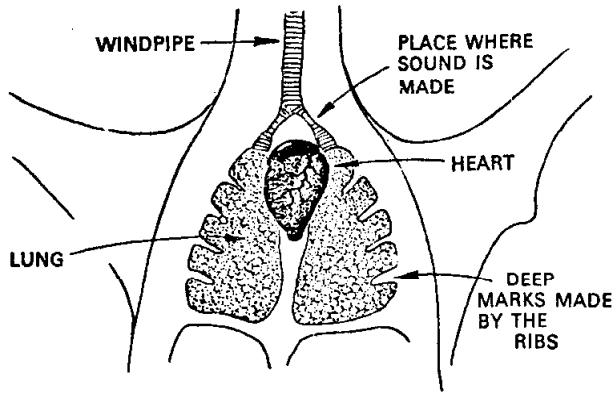
15.8 ลักษณะภายในของไก่

ส่วนประกอบภายในของไก่ที่สามารถดูได้ชัดเจนมีหลายอย่าง ซึ่งจะแบ่งออกเป็นระบบ ๆ ที่สำคัญ 3 ระบบ คือ ระบบหายใจ ระบบทางเดินอาหาร และระบบสืบพันธุ์

15.3.1 ระบบหายใจ

ระบบหายใจของไก่ประกอบด้วยอวัยวะต่าง ๆ หลายอย่างคือ หลอดลม กล่องเสียง ขั้วปอด

และถุงลม (ดูรูปที่ 15.3) หลอดลมเป็นทางเดินของอากาศเข้าสู่ปอด มีลักษณะเป็นท่อ ประกอบด้วยกระดูกอ่อนต่อกัน ตอนต้นของกระดูกอ่อนเป็นแผ่นกลมทำหน้าที่คล้ายประตูปิดเปิด ท่อหลอดลมจะเปิดเมื่อไก่หายใจเอาอากาศเข้า และจะปิดเมื่อไก่กินอาหาร, ถ้าช่องหลอดลมของไก่ปิดตลอดเวลาจะทำให้ไก่ตายเพราะหายใจไม่ออก ปลายหลอดลมอีกข้างหนึ่งแยกออกเป็นซี่ปอด 2 อัน ตอนต้นของซี่ปอดเป็นท่อขนาดเล็กทำหน้าที่เป็นกลองเสียง, ไก่มีปอดอยู่สองข้าง ติดอยู่กับปลายของซี่ปอดทางด้านซ้ายและด้านขวาข้างละหนึ่งอัน ปอดของไก่ต่างกับปอดของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยน้ำนม ปอดไก่ทั้งสองข้างเคลื่อนที่ไม่ได้เพราะส่วนหนึ่งของปอดติดอยู่กับโครงกระดูก ภายในปอดมีถุงลมอยู่มากมาย ถุงลมทำหน้าที่ในการหายใจช่วยให้ไก่ตัวเบา และทำให้น้ำจากโลหิตระเหยออกกลายเป็นไอออกจากปอดได้ ประมาณว่าไก่ 100 ตัว สามารถขับน้ำออกจากปอดได้ถึง 1 แกลลอน ต่อวัน

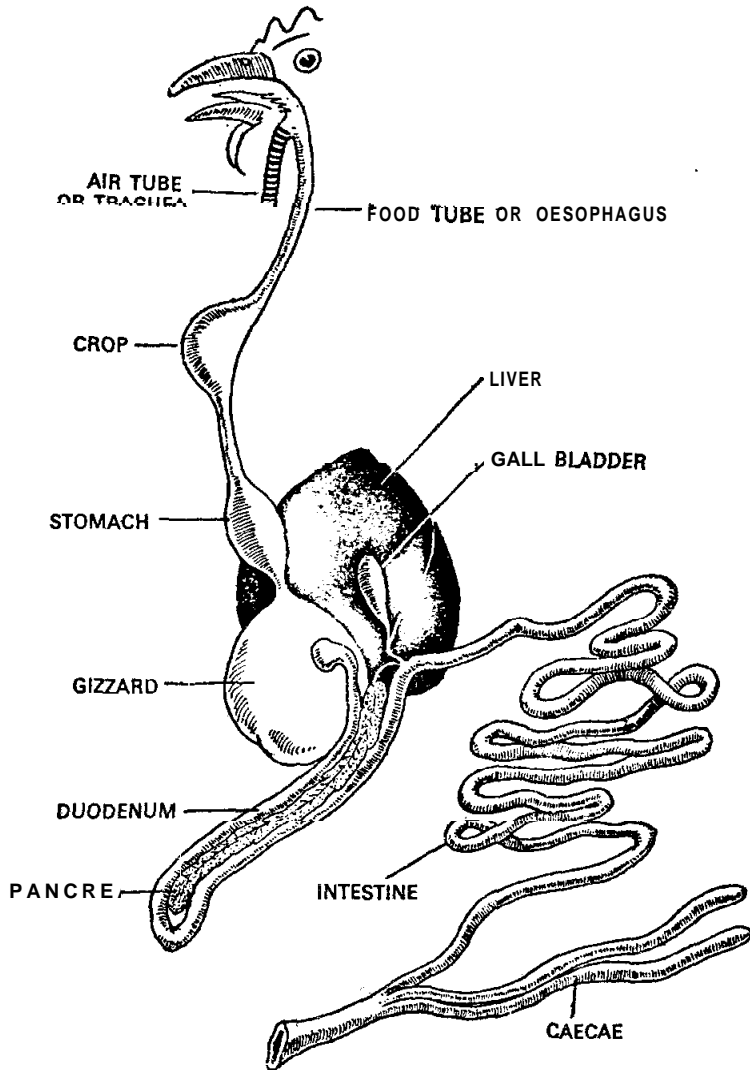
รูปที่ 15.3 แสดงระบบการหายใจของไก่

15.3.2 ระบบทางเดินอาหาร

ระบบทางเดินอาหารเริ่มจากปากจนถึงสังวาทวารหนัก (cloaca) (ดูรูปที่ 15.4) หลอดอาหารเป็นทางเดินของอาหารจากปากถึงกระเพาะจริง ถ้าตัดหลอดอาหารตั้งแต่คอ แล้วดึงออกมาเราจะเห็นกระเพาะพัก (crop) ซึ่งเป็นส่วนของหลอดอาหารที่ขยายตัวออกมา ในกระเพาะพักมีอาหารอยู่เต็ม และมีน้ำย่อยออกมาช่วยย่อยอาหาร ทำให้อาหารอ่อนตัวก่อนที่จะตกถึงกระเพาะจริง อาหารที่อยู่ในกระเพาะจริงจะคลุกเคล้ากับน้ำย่อยในกระเพาะจริง แล้วเคลื่อนเข้าสู่กิ่น (gizzard) ก่อนที่อาหารจะผ่านเข้าสู่กิ่น อาหารจะผสมกับน้ำย่อยที่ไหลเข้ามาในระบบทางเดินอาหาร กิ่นประกอบด้วยกล้ามเนื้อหลายชนิด มีความแข็งแรงมาก นอกจากนั้นกิ่นยังมี

เม็ดทรายอยู่ภายใน เพื่อช่วยบดอาหารให้เป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย อาหารบางส่วนอยู่ในเริ่มละลาย และพร้อมที่จะให้ร่างกายนำไปใช้ได้ อาหารจากนั้นก็ค่อย ๆ เคลื่อนเข้าสู่ลำไส้เล็กที่ลำไส้เล็กมีน้ำย่อยจากอวัยวะต่าง ๆ เช่น ฤงน้ำดีและตับอ่อน ไหลเข้าไปย่อยอาหาร จนกระทั่งอาหารอยู่ในรูปที่ร่างกายนำไปใช้ได้

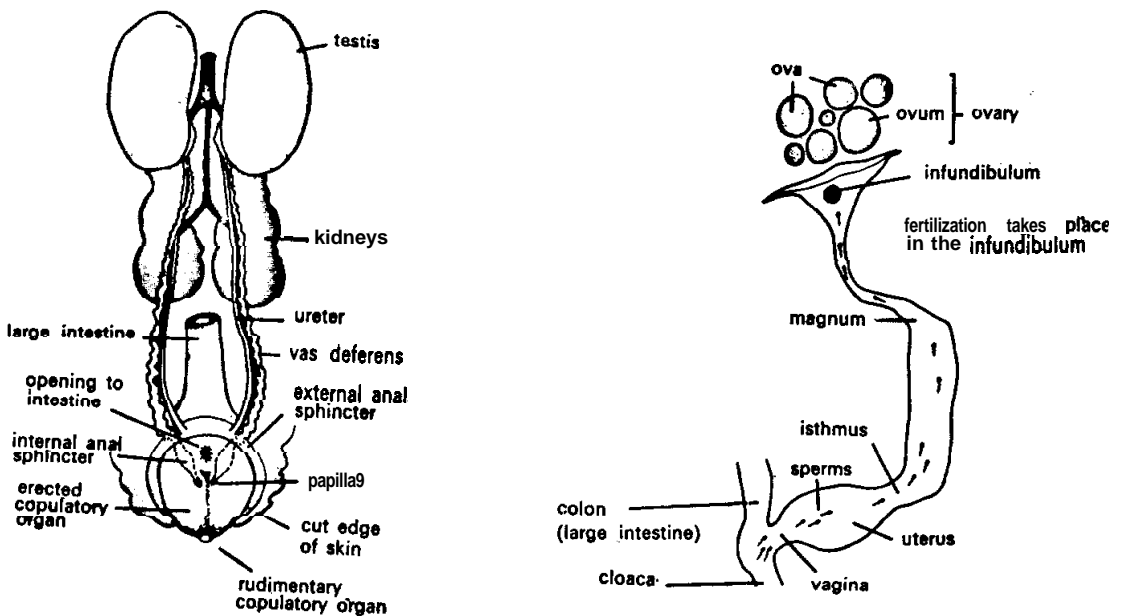
ลำไส้เล็กของไก่เป็นอวัยวะที่มีการย่อยและดูดอาหารมากที่สุด ระหว่างลำไส้เล็กและลำไส้ใหญ่ มีไส้ติ่ง (caecae) ซึ่งเป็นฤงยาวประมาณ 6 นิ้ว ภายในฤงมีอาหารอยู่เต็ม หน้าที่ที่แท้จริงของไส้ติ่งยังไม่ทราบ ลำไส้ใหญ่เป็นส่วนที่ต่อจากลำไส้เล็ก, เป็นอวัยวะที่รับกากอาหารที่เหลือจากการย่อยและการดูดซึม ลำไส้ใหญ่ยาวประมาณ 4-5 นิ้ว กากอาหารจะออกจากตัวไก่ทางส้วทวารหนัก นอกจากนี้ส้วทวารหนักยังเป็นทางออกของไข่และปัสสาวะอีกด้วย

รูปที่ 15.4 แสดงระบบทางเดินอาหารไก่

15.3.3 ระบบสืบพันธุ์

เมื่อนำระบบทางเดินอาหารออก เราจะเห็นระบบสืบพันธุ์ถ้าเป็นไก่ตัวผู้เราจะเห็นอัณฑะ 2 อัน อยู่ใกล้ ๆ กับไต อวัยวะทั้งสองนี้อยู่ใกล้กับโครงกระดูกด้านหลังของตัวไก่ อัณฑะทำหน้าที่สร้างอสุจิและน้ำเลี้ยงอสุจิ ตัวอสุจิและน้ำเลี้ยงอสุจิรวมเรียกว่า น้ำอสุจิ เวลาผสมพันธุ์น้ำอสุจิจะเคลื่อนจากอัณฑะออกทางปลายรังไข่ น้ำอสุจิจากปลายรังไข่จะเคลื่อนเข้าสู่ปากท่อไข่อันอยู่ภายในสังวทวารหนักของตัวเมีย ถ้าเป็นไก่ตัวเมียหลังจากนำระบบทางเดินอาหารออกจะเห็นรังไข่ ซึ่งมีขนาดต่าง ๆ กัน ภายในรังไข่มีไข่อ่อนขนาดต่าง ๆ กัน ไข่อ่อนแต่ละฟองมีเส้นเลือดหล่อเลี้ยงมากมาย เมื่อไข่แก่เต็มที่แล้วพร้อมที่จะผสมพันธุ์ไข่นั้นก็หลุดออกมาจากรังไข่เคลื่อนที่เข้าสู่ท่อไข่และผสมกับอสุจิไข่เคลื่อนไปตามท่อไข่ เมื่อไข่เคลื่อนที่มาถึงตอนปลายของท่อไข่จะพักอยู่ที่นั้นจนกระทั่งถึงเวลาออกไข่ ไข่ไก่จะออกจากตัวไก่ทางสังวทวารหนัก ขณะที่ไข่ออกจากรังไข่เคลื่อนที่ไปตามท่อไข่แล้วไม่ได้รับการผสมพันธุ์กับอสุจิ ไข่นั้นก็จะเจริญเติบโตและเคลื่อนที่ไปตามท่อไข่ตามปกติ แต่ไข่ที่ไม่ได้รับการผสมจะไม่เจริญเติบโตเป็นตัวลูกไก่เมื่อนำมาฟักไข่ที่ไม่ได้รับการผสมพันธุ์นี้เรียกว่า “ไข่ลม”

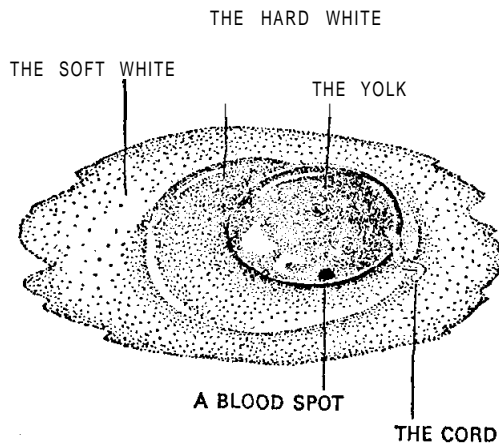

รูปที่ 15.5 แสดงระบบสืบพันธุ์ของไก่ (ซ้าย) อวัยวะตัวผู้ และ (ขวา) อวัยวะตัวเมีย

15.4 ไข่ไก่

15.4.1 ลักษณะของไข่ไก่

ปลายด้านหนึ่งของไข่ไก่จะแหลมส่วนอีกด้านหนึ่งจะบาน ภายในของด้านบ้านมีช่องอากาศ ถ้าไข่เข้มแทงทะลุเปลือกจะทำเป็นรูเล็ก ๆ อากาศที่อยู่ข้างในจะออกมาเมื่อนำไปต้มไข่จะไม่แตก ถ้าเราต่อยไข่ไก่ใส่จานจะเห็นไข่แดง (yolk) อยู่ตรงกลาง ไข่แดงอาจมีสีแดงหรือค่อนข้างเหลืองก็ได้ ไข่แดงเป็นอาหารที่มีคุณค่าทางอาหารสูง เพราะมีไขมันและโปรตีนสูงมาก ไข่ไก่บางฟองอาจจะมีก้อนเลือดและเศษเนื้อ จากผลการตรวจสอบคุณภาพภายในของไข่ใหม่จากเหล่าไก่ มหาวิทยาลัยเกษตรฯ โดยนายมณีโชติ อารีย์สมาน พบว่าไข่ไก่จำนวน 426 ฟอง มีก้อนเลือด และจำนวน 666 ฟองมีก้อนเนื้อ (จากไข่ไก่ที่ใช้ในการทดสอบจำนวน 63,250 ฟอง) รอบ ๆ ไข่แดงมีไข่ขาวล้อมอยู่ ไข่ขาวที่ล้อมรอบไข่แดงแบ่งออกเป็นสองชั้น ไข่ขาวชั้นที่ติดกับไข่แดงชั้นกว่าชั้นที่อยู่ด้านนอก ไข่ขาวชั้นนอกมีลักษณะอ่อนและแผ่กระจายได้ดีกว่าไข่ขาวชั้นใน ถ้าไข่ดี ไข่ขาวจะกระจายออกมาไม่มากนัก (ดูรูปที่ 15.6)

รูปที่ 15.6 แสดงส่วนประกอบของไข่ไก่

15.4.2 ส่วนประกอบของไข่ไก่

ไข่ไก่ทั้งฟองโดยทั่วไปจะประกอบด้วยเปลือกไข่ประมาณร้อยละ 11 โดยน้ำหนัก, ไข่ขาวประมาณร้อยละ 58 โดยน้ำหนัก และไข่แดงประมาณร้อยละ 31 ทั้งในไข่ขาวและไข่แดงมีน้ำ, โปรตีน, ไขมัน, คาร์โบไฮเดรต และสารอื่น ๆ เป็นองค์ประกอบ ซึ่งส่วนประกอบต่าง ๆ ของไข่ไก่จะคล้ายคลึงกับไข่ของสัตว์ปีกชนิดอื่น ๆ เช่น ไข่เป็ด, ไข่ห่าน เป็นต้น จะแตกต่างกันก็อยู่ในเรื่องรายละเอียดเท่านั้น จากการวิเคราะห์ส่วนประกอบของไข่ไก่เปรียบเทียบกับไข่ของสัตว์ปีกชนิดอื่น ๆ จะได้ผลดังตารางที่ 15.1

ตารางที่ 15.1 แสดงส่วนประกอบของไขไก่, ไขเป็ด และไขห่าน (ทั้งไขขาวและไขแดง เอาเปลือกออกแล้ว)

ส่วนประกอบ	ชนิดไข่	ไขไก่	ไขเป็ด	ไขห่าน
น้ำหนักเฉลี่ย (กรัม)		51.6	66.6	177.0
น้ำ (%)		73.6	70.7	70.6
โปรตีน (%)		12.0	13.7	14.0
ไขมัน (%)		11.8	14.4	13.0
คาร์โบไฮเดรต (%)		1.0	0.2	1.2
อินทรีย์สาร (%)		0.8	1.0	1.2

ที่มา : สุวรรณ, 2519 หน้า 34

15.4.3 การจัดเกรดของไขไก่

ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการจัดเกรดคุณภาพของไขไก่ที่จำหน่ายตามท้องตลาด โดยใช้ลักษณะของเปลือก ช่องอากาศ ไข่แดงและไข่ขาว เป็นหลักในการพิจารณา จากหลักดังกล่าว สามารถแบ่งไขไก่ออกได้ 4 เกรด คือ ไข่ไก่เกรด A-A, ไข่ไก่เกรด A, ไข่ไก่เกรด B และ ไข่ไก่เกรด C การตรวจลักษณะภายในทำได้โดยใช้เครื่องส่องไขไก่แต่ละเกรดมีลักษณะดังนี้คือ

15.4.3.1 ไข่ไก่เกรด A-A เปลือกไข่ต้องมีลักษณะดี ไม่แตก สะอาด และรูปร่างสมบูรณ์ ครบตามที่รูปไข่ควรจะเป็น ช่องอากาศควรจะมีควมลึกไม่เกิน 1/8 นิ้ว และต้องมีลักษณะธรรมดา คือ ไม่เป็นฟองง่าย ไม่เคลื่อนที่ได้ง่าย ไข่ไก่เกรด เอ-เอ จะต้องมีไข่แดงอยู่ตรงกลาง เส้นรอบวงของไข่แดงเห็นไม่ค่อยชัดเจนเพราะไข่ขาวแน่นมาก และไข่แดงจะต้องไม่มีตำหนิเลย ไข่ขาวต้องเหนียวและใส ทั้งไข่ขาวและไข่แดงจะต้องไม่มีก้อนเลือดและเศษเนื้อเจือปน

15.4.3.2 ไข่ไก่เกรด A เปลือกไข่มีลักษณะเช่นเดียวกับไข่ไก่เกรด เอ-เอ แต่มีช่องอากาศลึกไม่เกิน 2/8 นิ้ว และช่องอากาศมีลักษณะธรรมดา ไข่แดงอยู่ตรงกลางพอสมควร เส้นรอบวงของไข่แดงชัดขึ้น โดยทั่วไปไข่แดงจะไม่มีตำหนิ ไข่ขาวจะต้องใส แต่อาจแน่นน้อยกว่า ไข่ไก่เกรด เอ-เอ ได้

15.4.3.3 ไข่ไก่เกรด B ไข่จะต้องสะอาด ไม่แตก อาจบิดเบี้ยวได้เล็กน้อย ช่องอากาศจะต้องมีความลึกน้อยกว่า 3/8 นิ้ว และอาจเคลื่อนไหวได้ ไข่แดงไม่จำเป็นต้องอยู่ตรงกลาง

เส้นรอบวงของไข่แดงเห็นชัดเจนขึ้น ไข่แดงขยายหรือแบนออกได้นิดหน่อยหรืออาจมีตำหนิได้บ้าง แต่เป็นตำหนิที่ไม่สำคัญ ไข่ขาวเริ่มอ่อนตัวลง แต่ไม่มากนัก อาจมีก้อนเลือดหรือเศษเนื้อปนได้เล็กน้อย

15.4.3.4 ไข่ไก่เกรด C เปลือกไข่จะต้องสะอาดไม่แตก แต่รูปร่างอาจผิดปกติได้ ช่องอากาศมีขนาดเล็กน้อย 3/8 นิ้ว อาจเป็นฟองเคลื่อนไหวได้ ไข่แดงจะไม่อยู่ตรงกลาง ไข่แดงขยายและแบนออกได้ง่าย เส้นรอบวงของไข่แดงจะเห็นได้ชัดเจน อาจมีตำหนิได้มาก ไข่ขาวอ่อนมาก และอาจมีก้อนเลือดและเศษเนื้อปนได้

15.4.4 การแบ่งขนาดของไข่ไก่

หลังจากที่จัดไข่ไก่เป็นเกรดตามคุณภาพแล้ว เวลาจำหน่ายต้องจัดไข่ไก่เป็นขนาด ๆ เพื่อที่กำหนดราคาได้ถูกต้อง ไข่ไก่แบ่งออกตามขนาดได้ 6 ขนาดดังนี้ คือ

ไข่ไก่ขนาดยักษ์	ไข่ไก่ขนาดนี้หนึ่งโหลจะต้องมีน้ำหนักอย่างน้อย 30 ออนซ์
ไข่ไก่ขนาดใหญ่พิเศษ	” 27 ”
ไข่ไก่ขนาดใหญ่	” 24 ”
ไข่ไก่ขนาดกลาง	” 21 ”
ไข่ไก่ขนาดเล็ก	” 18 ”
ไข่ไก่ขนาดจิ๋ว	” 15 ”

ไข่ไก่ที่จำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคในท้องตลาดประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น มักจะใส่ไว้ในกล่อง ๆ ละหนึ่งโหล ส่วนมากเป็นไข่เกรด เอ-เอ และเกรด เอ ขนาดตั้งแต่ขนาดเล็กถึงขนาดใหญ่พิเศษ เพราะไข่พวกนี้มีขนาดพอเหมาะและจัดว่าเป็นไข่ที่มีคุณภาพดี เมื่อนำไปทอดหรือต้มจะให้อาหารที่มีรูปสวย ส่วนไข่ไก่ขนาดยักษ์นั้น หายากและมีราคาแพงมาก ส่วนไข่ไก่เกรดอื่น ๆ โดยมากมักจะจำหน่ายให้กับร้านที่ขายขนมหรือร้านขายอาหาร เพราะไม่ต้องการความสวยงามในรูปอาหารและมีราคาถูกกว่า สำหรับไข่ไก่ที่จำหน่ายในตลาดของเมืองไทยส่วนมากจะมีเพียงการคัดขนาด และซื้อขายกันตามจำนวนที่ต้องการ มีเพียงส่วนน้อยที่จัดเป็นเกรดและบรรจุขายกันเป็นกล่อง ซึ่งจะทำให้ราคาจำหน่ายสูงกว่าปกติ

15.5 ประโยชน์ของการเลี้ยงไก่

การเลี้ยงไก่นอกจากจะให้ประโยชน์ทางการค้าแล้ว ยังสามารถให้ประโยชน์แก่ผู้เลี้ยงรายย่อยหรือแก่ผู้เลี้ยงเป็นงานอดิเรกได้หลายประการดังต่อไปนี้

15.5.1 ทำเป็นงานอดิเรก พ่อบ้านแม่บ้านและลูก ๆ อาจมีเวลาว่างจากการทำงาน ถ้าคนในบ้านมีเวลาว่างต่าง ๆ กัน อาจใช้เวลาว่างนั้นมาเลี้ยงไก่เป็นงานอดิเรกได้เป็นอย่างดี

เช่น พ่อบ้านและลูก ๆ มักจะมีเวลาว่างในตอนเช้าและตอนเย็น ส่วนแม่บ้านมักจะมีเวลาว่างในตอนสายและตอนบ่าย ถ้าคนในบ้านรวมเวลาว่างทั้งหมด เข้าด้วยกันเพื่อให้ใช้ประโยชน์ในการเลี้ยงไก่ ก็จะทำให้ไก่ที่เลี้ยงได้รับการดูแลตลอดทั้งวัน ฉะนั้นถ้าเลี้ยงไก่เป็นงานอดิเรก จะทำให้สามารถใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ได้อย่างเต็มที่

15.5.2 ประหยัดรายจ่าย อาหารประเภทโปรตีนที่เรารับประทานเป็นประจำอาจได้มาจากสัตว์ชนิดต่าง ๆ และบางส่วนได้มาจากพืช ไก่เป็นสัตว์ชนิดหนึ่งที่นิยมนำมาทำเป็นอาหาร ดังนั้นการเลี้ยงไก่ในบริเวณบ้านจึงเป็นการประหยัดรายจ่ายได้ส่วนหนึ่ง เพราะไม่ต้องไปซื้ออาหารประเภทนี้มารับประทานและเชื่อได้แน่ว่าไก่ที่เราเลี้ยงขึ้นมาเองนั้นจะมีราคาถูกกว่าไก่ที่ซื้อมาจากตลาด ถ้าเราเลี้ยงจำนวนมาก ๆ อาจส่งไปจำหน่ายได้ เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวอีกทางหนึ่งด้วย

15.5.3 ได้อาหารที่มีคุณภาพดี ไข่ไก่และเนื้อไก่จากไก่ที่เราเลี้ยงจะใหม่และสดเสมอ และจะมีคุณค่าทางอาหารสูง เพราะผลิผลเหล่านั้นไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลางที่หวังผลทางการค้า ซึ่งจะทำให้คุณภาพของเนื้อไก่เปลี่ยนไป เช่น การฉีดยาเข้าไปในตัวไก่ เพื่อให้ผิวพองและใช้ขมิ้นทาผิวหนังเพื่อให้ผิวหนังเหลืองนารับประทาน ฯลฯ

15.5.4 ใช้ที่ดินที่ว่างเปล่าให้เป็นประโยชน์ พื้นที่รอบ ๆ บริเวณบ้านอาจไม่เหมาะสำหรับการทำสวนครัวหรือปลูกพืชชนิดอื่น ๆ เช่นเป็นพื้นที่ที่มีหิน ทราย หรือกรวดมาก หรือเป็นที่ดอนมากเกินไป อาจดัดแปลงที่ดินดังกล่าวมาเลี้ยงไก่ได้ โดยสร้างเล้าไก่ในบริเวณนั้น แทนที่จะปล่อยให้พื้นที่นั้นว่างเปล่าโดยไร้ประโยชน์

15.5.5 ใช้เศษอาหารที่เหลือมาใช้ให้เป็นประโยชน์ อาหารไก่บางส่วนจะต้องเป็นอาหารประเภทโปรตีนและผัก อาหารเหล่านี้อาจได้จากเศษอาหารที่เหลือ เช่น เศษปลา เศษเนื้อ และเศษผักสดที่เหลือจากการทำความสะอาด เศษอาหารเหล่านี้สามารถนำมาดัดแปลงเป็นอาหารเลี้ยงไก่ได้เป็นอย่างดี

15.5.6 มูลไก่นำไปทำเป็นปุ๋ย ปุ๋ยคอกนอกจากจะให้แร่ธาตุในโตรเจนแล้ว ยังทำให้ดินมีคุณสมบัติทางกายภาพดีขึ้น กล่าวคือปุ๋ยคอกจากมูลไก่จะช่วยทำให้ดินที่เกาะตัวกันแน่นร่วนซุย มีช่องว่างสำหรับอากาศและน้ำไหลผ่านมากขึ้น ทำให้ดินนั้นเหมาะสำหรับการปลูกพืชมากขึ้น

15.5.7 การเลี้ยงไก่ให้ได้ผลเร็ว ถ้าเราเลี้ยงไก่เพื่อนำเนื้อไก่มาเป็นอาหารหรือไปจำหน่าย ควรเลี้ยงไก่กระทงเพราะจะให้ผลเร็วมาก คือถ้าเริ่มเลี้ยงในปลายฤดูฝนหรือต้นฤดูหนาวจะใช้เวลาเลี้ยงเพียง 10-12 สัปดาห์ ก็จะได้ไข่ไก่ขนาดที่เรานำไปทำอาหารได้ ถ้าเป็นไข่ไก่ ไก่จะเริ่ม

ออกไข่เมื่ออายุประมาณ 21 สัปดาห์ แต่ถ้าเป็นไก่ตอนก็ใช้เวลาเพียง 5-6 เดือน ไก่ก็จะเจริญเติบโตได้ขนาดที่เราต้องการ

15.5.8 เพิ่มความรู้และความชำนาญให้แก่ผู้เลี้ยง ผู้เลี้ยงไก่ที่เริ่มเลี้ยงในระยะแรกมักจะได้ความรู้เบื้องต้นจากหนังสือ ตำรา คำแนะนำจากผู้ขายลูกไก่ หรือคำแนะนำจากเพื่อนบ้านที่เลี้ยงไก่มาแล้ว ความรู้เหล่านั้นเป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้นและอาจจะไม่ทำให้ผู้เริ่มเลี้ยงไก่ซาบซึ้งมากนัก แต่ผู้เริ่มเลี้ยงอาจนำความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับมาทดลองด้วยตัวเอง ในระยะแรก ๆ ผู้เลี้ยงจะพบว่ามีปัญหาเกิดขึ้นอย่างมากมาย แต่ถ้าผู้เลี้ยงสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งอาจนำปัญหานั้นไปปรึกษากับผู้รู้หรือค้นคว้าวิธีการแก้ปัญหาจากตำราที่มีอยู่ก็จะเป็นการเพิ่มความรู้และความชำนาญให้แก่ตัวเองมาก ตามปกติปัญหาการเลี้ยงไก่ที่เกิดขึ้นในแต่ละท้องถิ่นนั้นมักจะไม่เหมือนกัน เมื่อผู้เลี้ยงทราบว่ามีปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องที่ของตนมีอะไรบ้างและควรป้องกันหรือแก้ไขปัญหาเหล่านั้นอย่างไร การเลี้ยงไกรุ่นต่อ ๆ ไปก็ง่ายขึ้น

15.5.9 ช่วยพัฒนานิสัยของผู้เลี้ยง การเลี้ยงไก่จะช่วยพัฒนานิสัยของผู้เลี้ยงได้เป็นอย่างดี เพราะผู้เลี้ยงไก่จะต้องตื่นเช้าเป็นประจำ มีความขยันขันแข็ง รู้จักรับผิดชอบในงานและมีใจเมตตากรุณาต่อสัตว์ ถ้าบิดาเป็นผู้เลี้ยงไก่อยู่แล้ว ก็ควรนำบุตรของตนมาช่วยงานนี้บ้าง และมอบหมายงานบางอย่างให้บุตรรับผิดชอบ จะช่วยให้บุตรได้รับนิสัยที่ดีงามไปทีละน้อย ๆ นอกจากนั้นบุตรก็จะได้รับความรู้ไปในเวลาเดียวกัน

15.5.10 ช่วยให้ผู้เลี้ยงมีพละทานามัยดี ตามปกติผู้เลี้ยงไก่จะต้องตื่นทำงานตั้งแต่เช้าตรู่ ขณะที่ปฏิบัติงานก็มีโอกาสที่ได้รับอากาศดี ๆ ในตอนเช้าและได้ออกกำลังกายไปในตัว ทั้งยังมีความเพลิดเพลินในงานที่ตนทำช่วยให้จิตใจสบาย นอกจากนั้นผู้เลี้ยงยังได้รับอาหารที่ดี ๆ เช่นไก่ไข่สด เนื้อไก่สดจากการเลี้ยงไก่อีกด้วย สิ่งเหล่านี้จะทำให้ร่างกายของผู้เลี้ยงมีอนามัยแข็งแรงและทนต่อโรคต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้

15.5.11 ช่วยทำให้เศรษฐกิจของประเทศดีขึ้น ถ้ามีการส่งเสริมการเลี้ยงกันอย่างจริงจังแล้วครอบครัวที่พอมีเนื้อที่ว่างอยู่รอบ ๆ บ้านก็จะพยายามหาทางเลี้ยงไก่ไว้เป็นอาหาร เมื่อประชากรส่วนใหญ่เลี้ยงไก่ไว้รับประทานในครอบครัว ประชากรเหล่านั้นก็สามารถที่จะลดค่าครองชีพได้ ทั้งยังสามารถเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวได้อีก ถ้าเลี้ยงไก่ในจำนวนมากพอ นอกจากนั้นถ้าไก่มีจำนวนมากเกินพอที่จะใช้บริโภคในประเทศก็สามารถนำไปจำหน่ายยังต่างประเทศได้ สิ่งเหล่านี้จะเป็นปฏิริยาลูกโซ่ที่จะทำให้บุคคลในชาติและประชาชาติมีเศรษฐกิจดีขึ้น

15.8 การเริ่มต้นเลี้ยงไก่

ผู้ที่ไม่คุ้นเคยกับการเลี้ยงไก่ ควรตั้งต้นเลี้ยงจำนวนน้อย ๆ ก่อน เมื่อมีความชำนาญแล้ว จึงค่อยเพิ่มจำนวนขึ้น และควรตั้งต้นเลี้ยงไก่ในระยะที่ง่าย ๆ ไปหายาก กล่าวคือ ควรเริ่มจากซื้อแม่ไก่มาฟักไข่ ให้แม่ไก่กกลูกไก่ เมื่อเห็นว่ามี ความชำนาญพอแล้วจึงค่อยเปลี่ยนมาใช้วิธีที่ทันสมัย ผู้เริ่มเลี้ยงไก่มักจะประสบปัญหาต่าง ๆ นานา เป็นต้นว่าฟักไข่ไม่ออก เลี้ยงลูกไก่ไม่ค่อยรอด ลูกไก่ไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร เป็นโรคออก ๆ แอด ๆ แต่ถ้าผู้เลี้ยงมีความอดทนและพยายามหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ก็จะสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ เมื่อถึงเวลานั้น ผู้เลี้ยงจะได้รับความสำเร็จตามที่มุ่งหวังไว้

การเลี้ยงไก่อาจเริ่มต้นได้จากกระยะต่าง ๆ ดังนี้

15.8.1 ซื้อไข่มาฟักเอง การซื้อไข่มาฟักเองจะต้องมีแม่ไก่หรือเครื่องฟักสำหรับฟักไข่ให้เป็นลูกไก่ การซื้อไข่มาฟักเองอาจไม่ได้ไก่พันธุ์ที่เราต้องการเพราะผู้ขายมักไม่ซื้อสัตว์ปัญหาอีกอย่างหนึ่งคือไข่ที่ซื้อมาอาจเป็น “ไข่ลม” ซึ่งเป็นไข่ที่ไม่ได้รับการผสมพันธุ์ ไข่ลมไม่สามารถที่จะเจริญเติบโตเป็นลูกไก่ได้ ถ้าไข่ที่ซื้อมาเป็นไข่ลมจำนวนมาก ความเสียหายก็จะมีมาก ฉะนั้นข้อควรระมัดระวังในการซื้อไข่มาฟักเองจะต้องพยายามหาแหล่งที่เชื่อถือได้เพื่อผู้ผลิตจะได้ผลตามที่มุ่งหวัง

15.8.2 ซื้อลูกไก่อายุหนึ่งวันมาเลี้ยง เป็นวิธีการเริ่มต้นที่เหมาะสมสำหรับผู้เลี้ยงไก่เป็นงานอดิเรก ผู้ที่เลี้ยงไก่เพื่อหาประสบการณ์และความรู้และรวมทั้งผู้ที่เลี้ยงไก่เพื่อการค้า การซื้อลูกไก่อายุหนึ่งวันมาเลี้ยงสามารถตัดปัญหาเกี่ยวกับการฟักไข่ได้เป็นอย่างดีและเป็นวิธีที่ประหยัดข้อควรระวังในการเริ่มต้นเลี้ยงไก่ในระยะนี้คือควรเลือกซื้อลูกไก่จากเจ้าของสถานที่ฟักไข่หรือผลิตลูกไก่ที่เชื่อถือได้ เพื่อผู้เลี้ยงจะได้พันธุ์ไก่ที่ต้องการอย่างแท้จริงและปราศจากโรคติดต่อชนิดต่าง ๆ เช่น โรคอุจจาระขาว เป็นต้น

15.8.3 ซื้อไก่รุ่นอายุ 2-3 เดือนมาเลี้ยง วิธีนี้เหมาะสำหรับผู้ที่ไม่เคยเลี้ยงไก่มาก่อน เป็นวิธีที่ง่าย สะดวกและให้ผลรวดเร็ว แต่การเลี้ยงไก่ที่เริ่มจากระยะนี้จะต้องลงทุนสูง และมักจะหาซื้อไก่ที่มีความสมบูรณ์แข็งแรงได้ยาก เพราะปกติไม่ค่อยมีเล้าไก่ใดเลี้ยงไก่รุ่นไว้จำหน่าย

15.8.4 ซื้อไก่สาวมาเลี้ยง เป็นวิธีการเริ่มเลี้ยงไก่ที่ง่ายที่สุดและให้ผลตอบแทนเร็วที่สุด เพราะถ้าเป็นไก่ไข่ก็จะเริ่มออกไข่แล้ว แต่ไก่สาวดี ๆ นั้นหาซื้อได้ยากและมีราคาสูงมาก

ระยะเวลาที่เหมาะสมสำหรับการเริ่มต้นเลี้ยงไก่ คือ ปลายฤดูฝนติดต่อกับต้นฤดูหนาว สำหรับในเมืองไทยควรเริ่มในเดือนตุลาคมถึงเดือนมกราคม เพราะระยะเวลาดังกล่าวอากาศโดยทั่วไปไม่ร้อนจัด ลูกไก่เจริญเติบโตได้เร็ว ถ้าอากาศร้อนจัดลูกไก่จะเป็นโรคได้ง่ายและมี

จะเติบโตได้ไม่เต็มที่ สำหรับนักร้องไก่ที่มีความชำนาญพอมักจะเลี้ยงไก่ได้ตลอดปี อย่างไรก็ตามการเลี้ยงไก่ในฤดูหนาวให้ผลตอบแทนสูงกว่าการเลี้ยงในฤดูร้อน

15.7 พันธุ์ไก่

การเลี้ยงไก่ในปัจจุบันกลายเป็นอาชีพที่สำคัญอย่างหนึ่ง มีการแข่งขันการเลี้ยงไก่เพื่อให้ผลตอบแทนสูงขึ้น จึงมีการคัดเลือกพันธุ์และผสมพันธุ์ไก่กันมากขึ้น จนได้พันธุ์ที่มีคุณลักษณะตามความต้องการ เป็นต้นว่าโตเร็วและไข่ดก เราสามารถจัดไก่ที่เลี้ยงกันเป็นพันธุ์ต่าง ๆ ตามประโยชน์ที่ได้รับดังนี้ คือ ไก่พันธุ์ไข่ (laying type) ไก่พันธุ์เนื้อ (meat type) ไก่พันธุ์ไข่และเนื้อ (dual purpose type) และไก่พันธุ์อื่น ๆ (fancy type)

15.7.1 ไก่พันธุ์ไข่ ไก่พันธุ์ไข่โดยมากมีรูปร่างเล็ก ท่ำทางปราดเปรียวและว่องไว มีน้ำหนักประมาณ $1\frac{1}{2}$ กิโลกรัม ไก่พันธุ์ไข่เป็นไก่ที่ออกไข่ดกมาก แต่คุณภาพของเนื้อไก่ต่ำมาก มีรสชาติจืด รับประทานไม่อร่อย ไก่พันธุ์นี้เมื่อถึงเวลาใกล้จะออกไข่ (อายุประมาณ 5-6 เดือน) จะตกใจง่าย เช่น เมื่อไก่ได้ยินเสียงดังเกินไป ได้รับการเคลื่อนย้ายมากเกินไป หรือมีคนแปลกหน้าเดินผ่านจะทำให้ไก่ตกใจและออกไข่น้อยลง มีรายงานว่าในประเทศที่มีอากาศหนาวไก่นพันธุ์ไข่จะออกไข่ประมาณ 80 ถึง 85% ซึ่งหมายความว่าในปีหนึ่งไก่จะออกไข่ถึง 292 ถึง 310 วัน แต่ในประเทศที่มีอากาศร้อนไก่จะไข่น้อยลงประมาณ 10 ถึง 15% คือไก่จะออกไข่ประมาณ 250 ถึง 261 วัน ในเวลานี้มีไก่พันธุ์ไข่ที่รู้จักกันทั่วไปได้แก่ไก่พันธุ์เล็กฮอร์น (leg Horn) ซึ่งเป็นไก่ที่มีถิ่นกำเนิดแถบทะเลเมดิเตอร์เรเนียน

รูปที่ 15.7 แสดงรูปลักษณะไก่พันธุ์เล็กฮอร์น

15.7.2 ไก่พันธุ์เนื้อ ไก่พันธุ์เนื้อเป็นไก่ที่มีน้ำหนักมาก เพื่อเจริญเต็มที่อาจมีน้ำหนักถึง $3\frac{1}{2}$ กิโลกรัม เคลื่อนที่ช้ามาก และมีนิสัยเชิง ไก่พันธุ์เนื้อไข่ไม่ดกแต่มีเนื้อออกและกล้ามเนื้อ ขาขนาดใหญ่มาก เนื้อไก่พันธุ์ที่อ่อนนุ่มรสชาติอร่อยเป็นไก่ที่เจริญเร็วใช้เวลาเลี้ยงเพียง 10-16 สัปดาห์ ก็สามารถนำมาเป็นอาหารหรือจำหน่ายได้ เนื้อไก่จากไก่วัยนี้อ่อนนุ่มและกระดูกไม่แข็งมากนัก ไก่พันธุ์เนื้อที่มีอายุระหว่างนี้ เรียกว่า “ไก่กระทง” (broiler) ตัวอย่างของไก่พันธุ์เนื้อ ได้แก่ คอรันิช (Cornish)

15.7.1 ไก่พันธุ์ไข่และเนื้อ ไก่พันธุ์นี้ออกไข่ในเปอร์เซ็นต์ค่อนข้างสูงและให้ผลผลิตเนื้อค่อนข้างสูงเช่นเดียวกัน ดังนั้นไก่พันธุ์นี้จึงสามารถเลี้ยงไว้เพื่อกินไข่ กินเนื้อก็ได้ เมื่อเปรียบเทียบกับไก่พันธุ์ไข่ ไก่พันธุ์ไข่และเนื้อตกใจน้อยกว่า ปราดเปรียวน้อยกว่า ออกไข่ช้ากว่า แต่ไข่ที่ได้มีขนาดใหญ่กว่าไก่พันธุ์ไข่ เมื่อเจริญเติบโตเต็มที่จะมีน้ำหนักมากกว่าไก่พันธุ์ไข่ แต่จะมีน้ำหนักน้อยกว่าไก่พันธุ์เนื้อ ตัวอย่างไก่พันธุ์ไข่และเนื้อที่รู้จักกันทั่วไป ได้แก่ โรดไอแลนด์เรด (Rhode Island Red) และพิมธร็อก (Plymouth Rock)

15.7.4 ไก่พันธุ์อื่น ๆ ได้แก่ไก่ที่นอกเหนือจากพันธุ์ที่ได้กล่าวมาแล้วอาจเป็นไก่ที่มีรูปร่างสวยงาม เช่น ไก่แจ้ อาจเป็นไก่ที่เลี้ยงไว้สำหรับต่อสู้กัน เช่น ไก่ชน หรืออาจเป็นไก่ที่ชาวบ้านเลี้ยงไว้เป็นอาหาร ซึ่งได้แก่ไก่พันธุ์พื้นเมืองไก่จำพวกนี้ไม่ค่อยมีความสำคัญทางเศรษฐกิจมากนัก

15.8 การฟักไข่

ก่อนที่จะนำไข่ไก่มาฟักจะต้องตรวจดูก่อนว่าไข่นั้นมีลักษณะดีหรือไม่ ไข่จะนำมาฟักควรมีขนาดปานกลางหรือไม่ใหญ่จนเกินไป น้ำหนักประมาณ 55-65 กรัม ควรเป็นไข่ที่ได้มาจากแม่ไก่ที่สมบูรณ์ไม่มีโรคระบาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งแม่ไก่จะต้องปราศจากโรคอุจจาระขาว ลักษณะไข่ที่ไม่ควรนำมาฟักมีดังนี้ คือไข่ที่ไม่มีช่องอากาศเลย มีก้อนเลือดใหญ่ภายในไข่ ไข่ที่มีเปลือกขรุขระหรือเปลือกบางเกินไป ไข่ที่ไม่สะอาด บุบหรือแตกร้าว ไข่ที่มีลักษณะดังกล่าวไม่ควรนำมาฟักโดยเฉพาะอย่างยิ่งไข่บวบหรือแตกร้าว เพราะไข่ที่แตกร้าวเชื้อโรคอาจเข้าไปข้างในไข่ได้ง่ายและไข่จำพวกนี้สูญเสียความชื้นได้ง่ายเช่นกัน ซึ่งจะเป็นผลเสียกับลูกไก่ที่ฟักออกมา ไข่ร้าวสามารถตรวจสอบได้โดยการส่องขึ้นดูกับแสงไฟหรือแสงแดด

การฟักไข่มีอยู่สองแบบ คือ ฟักแบบธรรมชาติและฟักแบบวิทยาศาสตร์

15.8.1 การฟักไข่แบบธรรมชาติ สัตว์ชาติญาณของสัตว์โดยทั่ว ๆ ไปมีลักษณะคล้ายคลึงกันอย่างหนึ่ง คือการรักษาพันธุ์ของมันให้สืบเชื้อสายต่อไป ไก่ก็เช่นเดียวกันเมื่อถึงเวลาที่จะออกไข่ ถ้าไม่ใช้ไก่พันธุ์ไข่จะออกไข่ชุดละ 10-12 ฟอง ในระยะนี้แม่ไก่จะมีนิสัยอยากฟักไข่

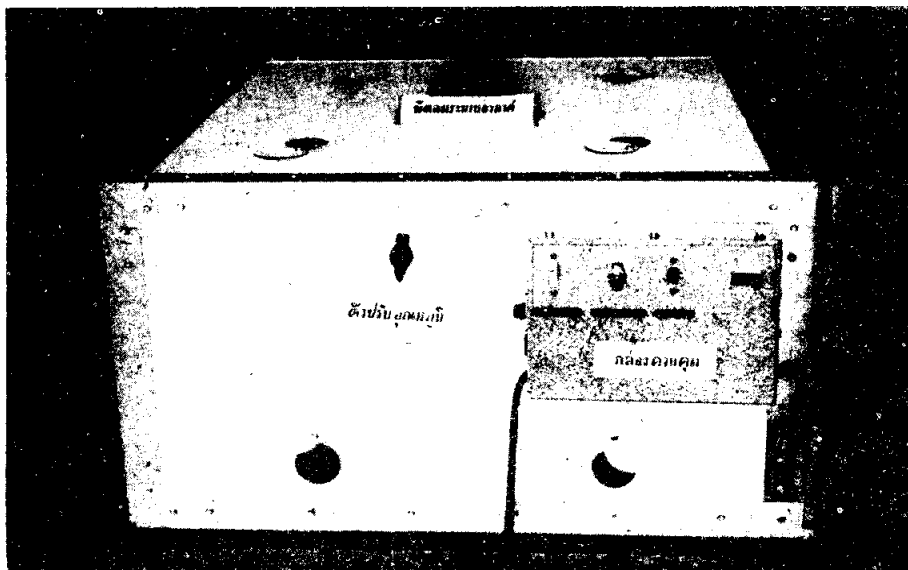
โดยจะทำท่าหมอบอยู่ตลอดเวลา เมื่อศัตรูหรือสิ่งอื่นเข้ามาใกล้ มันจะขี้นมาทันที พร้อมกับส่งเสียงขู่หรือจิก เมื่อไข่ฟักออกมาเป็นลูกไก่ แม่ไก่จะเปลี่ยนนิสัยมาเป็นรักลูก โดยส่งเสียงร้องเรียกลูกตลอดเวลา พยายามให้ลูกไก่รู้จักหาอาหารและรู้จักภัยต่าง ๆ ในระยะนี้แม่ไก่จะกกลูกไก่เป็นระยะ ๆ ตลอดเวลา 4-6 สัปดาห์ และหลังจากนั้นนิสัยต่าง ๆ ของแม่ไกดังกล่าวก็ค่อย ๆ จางหายไป พร้อมกับที่ลูกไก่ฝูงนั้นมีความสามารถที่จะดำรงชีวิตด้วยตัวของมันเองได้

การฟักไข่ด้วยแม่ไก่เหมาะสำหรับที่จะใช้กับไข่จำนวนไม่มากนัก แม่ไก่ที่จะนำมาฟักไข่ควรเป็นไก่พื้นเมืองขนาดใหญ่ มีนิสัยดีและเคยฟักไข่มาแล้ว หลังจากที่ได้แม่ไก่มาแล้วควรทำความสะอาดโดยอาบน้ำแม่ไก่ แล้วใช้น้ำโคลนดินราดลงบนตัวหรือโรยยาเพื่อกำจัดไร เหา หลังจากนั้นอีกวัน ตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งว่ายังมีไรหรือเหาอยู่หรือไม่ ถ้าพบให้ทำความสะอาดซ้ำอีกครั้งหนึ่ง เรื่องต่อไปที่จะต้องจัดเตรียมก่อนการฟักไข่ คือรังฟัก ซึ่งอาจจะเป็นรังไม้ รังกระดาษ ปับน้ำมัน หรืออาจเป็นรังไม้ที่ต่อขึ้นเองก็ได้ รังฟักจะต้องกว้างพอสมควร อยู่ในที่มืดซิดไม่ร้อนเกินไป ฝนสาดไม่ถึง ปราศจากศัตรูรบกวน จะต้องตั้งรังฟักให้แม่ไก่เดินเข้าออกได้สะดวก ใช้ฟางหรือหญ้าแห้งปูรองก้นรังฟัก และใช้หญ้าสดสับเป็นชิ้น ๆ โรย ๆ ไว้ข้างบนฟางเพื่อให้ความชื้นแก่ไข่ที่จะฟัก ควรโรยยาสูบหรือผสมยาฉุนไว้รอบ ๆ รังฟักเพื่อป้องกันไรและเหาที่จะมารบกวนแม่ไก่และลูกไก่ ถ้าอากาศร้อนจัด ควรพรมน้ำในรังฟักสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ก่อนที่จะให้แม่ไก่ฟักไข่จริงควรทดลองให้แม่ไก่ฟักไข่ลมหรือไข่หลอกสัก 2-3 วันก่อน เพื่อให้แน่ใจว่าแม่ไก่อยากกกไข่ แล้วจึงนำไข่จริงไปเปลี่ยน แม่ไก่ตัวหนึ่งอาจฟักไข่ได้ครั้งละ 12-15 ฟอง ระหว่างที่แม่ไก่กำลังกกไข่อยู่นั้นควรจัดน้ำและอาหารให้แม่ไก่เพื่อมิให้แม่ไก่ต้องไปหาอาหารไกล ๆ และระวังอย่าให้น้ำและอาหารขาด เพราะอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้แม่ไก่เลิกฟักไข่ได้ หลังจากแม่ไก่กกไข่ได้ประมาณ 2 สัปดาห์ ควรนำไข่มาส่องดูกับแสงแดดหรือแสงไฟ เพื่อนำไข่เสียออก ลักษณะของไข่เสียนั้นจะสังเกตเห็นได้ดังนี้ ภายในจะเห็นเป็นน้ำเหลว อาจจะเป็นสีดำด้วยก็ได้ ที่เปลือกไข่จะมีจุดสีดำ ๆ ติดอยู่ในระยะ 2 สัปดาห์ ไข่ที่จะฟักเป็นตัวลูกไก่ได้จะพบว่าภายในไข่จะมีการเคลื่อนไหวได้ ลูกไก่จะเริ่มเจาะเปลือกไข่ออกมาในสัปดาห์ที่สาม โดยทั่วไปแม่ไก่ที่ฟักไข่จะทำหน้าที่กกลูกไก่ไปด้วย ผู้เลี้ยงจึงไม่ต้องทำงานมากนัก เพียงแต่หากรงไก่ให้แม่ไก่และลูกไก่อยู่ เพื่อช่วยป้องกันให้ไก่พ้นจากศัตรู หลังจากลูกไก่ออกจากไข่แล้วควรขังแม่ไก่และลูกไก่ไว้ในกรง และควรระมัดระวังอย่าให้น้ำและอาหารขาดตลอดระยะเวลา 2-3 วัน หลังจากลูกไก่ฟักออกจากไข่ คอยปิดเปิดกรงไก่ในเวลาเช้าเพียง 2-3 ชั่วโมง เพื่อให้ไก่ออกหาอาหารตามพื้นดิน ข้อควรระวังในการเลี้ยงลูกไก่ที่มีอายุน้อย ๆ คือ อย่าปล่อยให้ลูกไก่ไปหากินตามพื้นดินที่มีน้ำค้างอยู่ เพราะอาจทำให้ลูกไก่หนาวตายได้

เมื่อลูกไก่มีอายุได้ 4-6 สัปดาห์ ลูกไก่จะเริ่มหาอาหารกินอย่างอิสระ เมื่อถึงระยะนี้ควรแยกแม่ไก่ไว้ต่างหาก เพื่อให้แม่ไก่เตรียมฟักไข่รุ่นต่อไป

15.8.2 การฟักไข่แบบวิทยาศาสตร์ ขณะที่แม่ไก่กักไข่อยู่นอกของแม่ไก่จะคลุมอยู่บนไข่และความร้อนจากตัวไก่จะทำให้ไข่ฟักออกมาเป็นลูกไก่ ด้วยเหตุนี้จึงมีการฟักไข่เลียนแบบธรรมชาติเกิดขึ้น ชาวจีนและอียิปต์โบราณได้ค้นคิดวิธีการฟักไข่โดยไม่ใช้แม่ไก่ขึ้น ชาวจีนฟักไข่โดยใช้ข้าวคั่วรองไว้ใต้กระชุกที่ใส่ไข่เพื่อให้ความร้อนจากข้าวคั่วอบไข่ ชาวอียิปต์สมัยโบราณสร้างห้องคอนกรีตมีเตาไฟอยู่ภายในเพื่อให้ความร้อนแก่ไข่ที่ฟัก การฟักไข่ในห้องดังกล่าวฟักได้ครั้งละจำนวนมหาศาล ต่อมาผู้ใช้ความร้อนจากขี้ม้าสดมาฟักไข่ วิธีการฟักไข่ได้วิวัฒนาการขึ้นมาเป็นลำดับ จนกระทั่งในปัจจุบันได้มีการประดิษฐ์ตู้ฟักไข่ขึ้นใช้ ตู้ฟักไข่มีระบบทำความร้อนแตกต่างกันไป ซึ่งอาจจะใช้ลมร้อน น้ำร้อน หรือใช้ไฟฟ้าก็ได้ ตู้ฟักไข่ที่นิยมใช้ในปัจจุบันคือตู้ฟักไข่แบบใช้ไฟฟ้า ตู้ฟักไข่ที่ทันสมัยสามารถควบคุมอุณหภูมิ ความชื้น และการระบายอากาศภายในตู้ได้ นอกจากนี้ยังมีเครื่องกลับไข่โดยไม่เปิดตู้ฟักไข่อีกด้วย แต่ตู้ฟักไข่แบบนี้มีราคาสูงมาก จึงไม่เหมาะสำหรับผู้เลี้ยงไก่รายย่อย แต่เหมาะสำหรับผู้เลี้ยงไก่รายใหญ่ ที่รับจ้างฟักไข่หรือผลิตลูกไก่จำหน่าย

15.8.2.1 ตู้ฟักไข่แบบวิทยาศาสตร์ ส่วนประกอบที่สำคัญของตู้ฟักไข่มีอยู่ 5 ส่วนคือ ตัวรับอุณหภูมิ, เครื่องระบายอากาศ, อุปกรณ์ให้ความชื้น, แกนหมุนกลับไข่, กล้องควบคุม (ดูรูปที่ 15.8) อุณหภูมิในตู้ฟักไข่ควรจะปรับได้ระหว่าง 99-103 องศาฟาเรนไฮต์ ตู้ฟักไข่ควรจะมีการระบายอากาศเข้า-ออกได้ การเจริญเติบโตภายในไข่ไก่จะมีแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ออกมา ดังนั้นจะต้องระบายออกและเพิ่มแก๊สออกซิเจนเข้าไป การระบายควรทำให้มากที่สุด แต่อย่าให้อุณหภูมิในตู้ฟักเปลี่ยนแปลงไป ความชื้นในตู้ฟักไข่มีส่วนช่วยให้ลูกไก่ในไข่ไก่เจริญเติบโตได้ตามปกติ ตู้ฟักไข่ควรมีความชื้นสัมพัทธ์ที่พอเหมาะคือประมาณ 40%-80% ในปัจจุบันตู้ฟักไข่จะมีเครื่องกลับไข่อัตโนมัติ สามารถกลับไข่ได้ทุก ๆ ครึ่งชั่วโมง ซึ่งจะให้ผลดีกว่าเรากลับไข่เอง การกลับไข่ขณะที่ฟักไข่กระทำเพื่อให้ลูกไก่ในไข่ออกกำลังกายได้ ตู้ฟักไข่ควรตั้งอยู่ในห้องที่มีอากาศถ่ายเทได้ดี แต่ต้องไม่ให้ลมโกรก

รูปที่ 15.8 แสดงตู้ฟักไข่แบบวิทยาศาสตร์

15.8.2.2 การเลือกไข่ที่จะนำมาฟัก ไข่ไก่ที่จะนำมาฟักควรได้จากพ่อแม่พันธุ์ที่ดีตามที่เราต้องการ และควรเลือกจากแหล่งที่ปราศจากโรค โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องปราศจากโรคซีขาวระบาด เพราะโรคนี้สามารถระบาดผ่านไข่ฟักได้ ไข่ไก่ที่จะนำมาฟักควรเป็นไข่ที่สะอาด ถ้ามีสิ่งสกปรกอยู่ที่เปลือกไข่จะทำให้ไข่ฟักไม่ออก สีเปลือกไข่ควรถูกต้องตามลักษณะพันธุ์ น้ำหนักของไข่แต่ละฟองประมาณ 55-65 กรัม ไข่จะต้องไม่เน่าเสีย ผิวเรียบไม่ขรุขระ ไม่มีก้อนเลือดภายใน ไข่แดงต้องไม่แตก ไข่ไก่ที่จะใช้ฟักควรเป็นไข่ใหม่ ไม่ควรเก็บไว้เกิน 1 สัปดาห์ หากเก็บไว้เกินหนึ่งสัปดาห์การฟักเป็นตัวจะน้อย ถ้ามีความจำเป็นต้องเก็บไข่ไว้ ควรเก็บไว้ในที่อุณหภูมิประมาณ 50-60 องศาฟาเรนไฮต์ และความชื้นสัมพัทธ์ประมาณ 80%-90%

15.8.2.3 งบประมาณฟักไข่ / ก่อนการฟักไข่ควรรมตู้ฟักไข่ด้วยแก๊สฟอร์มาลดีไฮด์ โดยใช้ด่างทับทิม ประมาณ 17.5 กรัม ใส่ลงในภาชนะ แล้วนำใส่ในตู้ฟักไข่ เอาน้ำฟอร์มาลีน ประมาณ 35 มิลลิลิตร รินใส่ลงในภาชนะ ปิดตู้ฟักไข่ไว้ประมาณ 30 นาที ด่างทับทิมจะทำปฏิกิริยากับสารฟอร์มาลีนได้แก๊สฟอร์มาลดีไฮด์ ซึ่งเชื้อต่าง ๆ ในตู้ฟักไข่

เมื่อต้องการจะฟักไข่ต้องเปิดไฟให้ตู้ฟักไข่ทำงานก่อนอย่างน้อย 48 ชั่วโมง โดยจัดอุณหภูมิไว้ที่ 101 องศาฟาเรนไฮต์ เมื่อนำไข่ใส่ตู้แล้วจะต้องจัดอุณหภูมิของการฟักไข่ดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 จัดอุณหภูมิตู้ฟักไว้ที่ 101 องศาฟาเรนไฮต์

สัปดาห์ที่ 2 จัดอุณหภูมิตู้ฟักไว้ที่ 102 องศาฟาเรนไฮต์

สัปดาห์ที่ 3 จัดอุณหภูมิตู้ฟักไว้ที่ 103 องศาฟาเรนไฮต์

การวางไข่ในตู้ฟักไข่จะวางนอนหรือตะแคงหรือจะวางตรง โดยให้ด้านบ้านอยู่ข้างบนก็ได้ แต่อย่าวางด้านแหลมไว้ข้างบน การวางไข่แบบนี้บางครั้งก็ให้ทำตามคำแนะนำของการใช้ตู้ฟักไข่ หลังจากที่นำไข่เข้าตู้ฟักแล้ว ควรรอมยาฆ่าเชื้ออีกครั้งเพื่อฆ่าเชื้อโรคที่ติดมากับไข่ วิธีการรอมยาทำเช่นเดียวกับครั้งแรก ในการรอมยาฆ่าเชื้อโรคนี้ควรทำภายใน 24 ชั่วโมงหลังจากนำไข่เข้าตู้ฟัก ในสัปดาห์แรกของการฟักไข่ควรกลับไข่วันละ 5 ครั้ง โดยเว้นระยะเวลาเท่า ๆ กัน สัปดาห์ที่ 2 กลับไข่วันละ 4 ครั้ง สัปดาห์ที่ 3 กลับไข่วันละ 3 ครั้ง การกลับไข่จะต้องทำทุกวันตั้งแต่วันแรกจนถึงวันที่ 17 หลังจากวันที่ 17 ไปแล้ว ให้เลิกกลับไข่ (ตู้ฟักไข่บางชนิดมีเครื่องกลับไข่แบบอัตโนมัติอยู่แล้ว)

ในการฟักไข่จะต้องคัดไข่ที่ฟักไม่ออกออกจากตู้ฟักก่อนที่จะส่งกลิ่นเหม็น ไข่ที่คัดออกอาจนำไปบริโภคหรือนำไปเป็นอาหารเลี้ยงสัตว์ได้ การคัดไข่เสียออกควรทำทุก ๆ 7 วัน คือใน 7 วันแรก ถ้านำไข่มาส่องและพบว่าภายในไข่มีสีใสหรือเป็นน้ำเหลว ๆ ก็ควรคัดทิ้ง ไข่ที่ฟักเป็นตัวได้จะเห็นภายในมีเส้นเลือดประสานกันเป็นร่างแหสดใส และอาจจะเห็นลูกไก่ดิ้นได้ ในสัปดาห์ที่ 2 ถ้านำไข่มาส่องและพบว่าลูกไก่มีการเคลื่อนไหวก็ฟักต่อไป แต่ถ้าลูกไก่ไม่มีการเคลื่อนไหวก็ให้คัดทิ้งเสีย ในวันที่ 18 ของอายุการฟัก ถ้าพบว่าลูกไก่ไม่เคลื่อนไหวก็ให้คัดทิ้งไป การส่องไข่มักจะทำกัน 3 ครั้ง คือ ในวันที่ 7 วันที่ 14 และวันที่ 18 ของอายุการฟัก อายุการฟักไข่ประมาณ 21 วัน

15.9 การกกลูกไก่

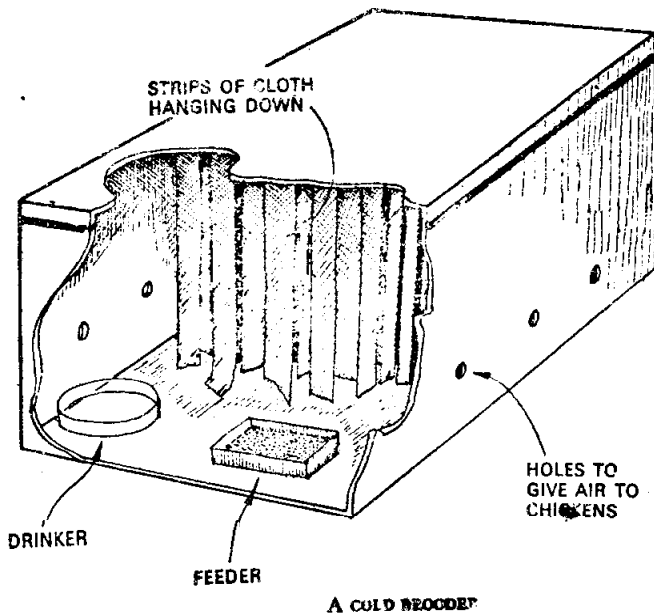
ความอบอุ่นเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งสำหรับการเลี้ยงลูกไก่ ถ้าลูกไก่ได้รับความอบอุ่นไม่พอลูกไก่จะตายได้ง่าย ลูกไก่ที่เติบโตในความดูแลของแม่ไก่จะได้รับความอบอุ่นจากแม่ไก่อย่างเพียงพอ และลูกไก่จะตายไม่มากนัก ในกรณีที่ซื้อลูกไก่อายุ 1-3 วันมาเลี้ยง และไม่มีแม่ไก่กกลูกไก่ หรือเลี้ยงลูกไก่จำนวนมาก ๆ ผู้เลี้ยงจะต้องสร้างเครื่องกกลูกไก่เพื่อให้ความอบอุ่นแก่ลูกไก่ ลูกไก่ที่มีอายุ 1 ถึง 7 วัน ต้องการอุณหภูมิรอบตัวประมาณ 95 องศาฟาเรนไฮต์ ถ้าอุณหภูมิต่ำกว่านี้มาก ๆ จะทำให้ลูกไก่หนาวตาย และในสัปดาห์ต่อ ๆ มาลูกไก่ต้องการอุณหภูมิในเครื่องกกลดลงประมาณสัปดาห์ละ 5 องศาฟาเรนไฮต์ ในพื้นที่ที่อากาศหนาวผู้เลี้ยงลูกไก่จะต้องนำลูกไก่ไว้ในเครื่องกกเป็นเวลา 6 สัปดาห์ ฉะนั้นอุณหภูมิภายในเครื่องกกในสัปดาห์ที่ 6 ควรเป็น 70 องศาฟาเรนไฮต์

15.9.1 เครื่องกกลูกไก่ เครื่องกกลูกไก่มีหลายแบบ มีทั้งแบบที่ไม่ใช้ความร้อน (cold brooder) และแบบที่ต้องใช้ความร้อน (warm brooder) เครื่องกกลูกไก่ที่ใช้กันในปัจจุบันมีดังนี้ คือ

15.9.1.1 เครื่องกกแบบใช้กล่องเจาะรู เครื่องกกแบบนี้ทำจากกล่องกระดาษ มีฝาปิดเจาะรูไว้ที่ข้างกล่องเพื่อให้อากาศผ่านเข้าออกได้ ใช้มุ้งลวดปิดรูที่เจาะเพื่อป้องกันยุง เครื่องกกที่ขนาดกว้าง 9 นิ้ว ยาว 12 นิ้ว และสูง 6 นิ้ว สามารถกกลูกไก่อายุ 1-7 วัน ได้ ประมาณ 25-30 ตัว และเครื่องกกมีขนาดเล็กลงซึ่งกว้างประมาณ 6 นิ้ว ยาว 9 นิ้ว และสูง 6 นิ้ว จะเลี้ยงลูกไก่ได้ประมาณ 15-20 ตัว หรือโดยทั่วไปลูกไก่อายุ 1-7 วัน หนึ่งตัวต้องการเนื้อที่ ประมาณ 3.5 ตารางนิ้ว สำหรับกล่องที่มีความสูง 6 นิ้ว ความอบอุ่นในเครื่องกกแบบนี้ ได้รับความร้อนจากตัวลูกไก่ เมื่อลูกไก่เจริญเติบโตขึ้นจะต้องลดจำนวนลูกไก่ในเครื่องกกให้น้อยลง ตามความเหมาะสม

15.9.1.2 เครื่องกกแบบใช้กล่องเจาะรูและมีเศษผ้าแขวน เครื่องกกแบบนี้ไม่ต้องใช้ ความร้อนเช่นเดียวกับแบบแรก เครื่องแบบนี้ทำจากกล่องกระดาษหรือลังไม้เจาะรูและมีฝาปิด เปิดได้ตามปกติ แต่ที่ฝาด้านในมีเศษผ้ายาว ๆ ติด เมื่อปิดฝารังกก เศษผ้าก็จะห้อยลงเบื้องล่าง (ดูรูปที่ 15.9) เศษผ้าจะช่วยรักษาอุณหภูมิภายในรังกกให้สูงอยู่เสมอ เครื่องกกแบบนี้ เหมาะสำหรับใช้ในพื้นที่ที่มีอากาศหนาวมาก ๆ ถ้าผู้เลี้ยงใช้รังกกขนาดใหญ่อาจจัดน้ำและ อาหารให้ลูกไก่ไว้ในเครื่องกกได้ แต่ตามปกติผู้เลี้ยงจะจัดอาหารและน้ำไว้นอกเครื่องกก

เครื่องกกสองแบบที่กล่าวมาแล้วนิยมนำใช้เลี้ยงลูกไก่จำนวนไม่มากนัก ผู้เลี้ยงลูกไก่ควร กกลูกไก่ไว้ในเครื่องกกในเวลาที่มีอากาศภายนอกต่ำกว่าที่ลูกไก่จะอยู่ได้เท่านั้น เช่นในเวลา

รูปที่ 19.5 แสดงเครื่องกกแบบเจาะรูและมีเศษผ้าแขวน

กลางคืน หรือตอนเช้า เมื่ออุณหภูมิภายนอกสูงพอ ควรนำลูกไก่ออกจากเครื่องกก และนำน้ำ และอาหารมาให้ลูกไก่กิน หรือจะปล่อยให้ลูกไก่หาอาหารกินเองตามพื้นดินก็ได้ถ้าเลี้ยงลูกไก่ ในฤดูหนาวควรจะนำลูกไก่ออกจากเครื่องกกในเวลาสายและถ้าอุณหภูมิภายนอกยังหนาวเย็น อยู่อีกก็ไม่ควรนำลูกไก่ออกจากเครื่องกก ในกรณีหลังนี้จะต้องจัดน้ำและอาหารให้ลูกไก่ในเครื่องกก

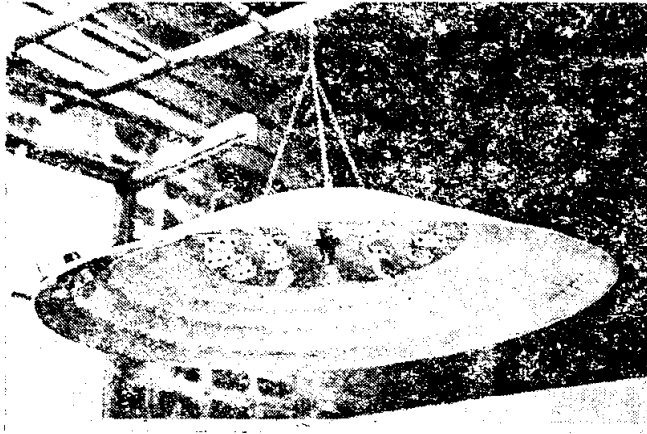
15.9.1.3. เครื่องกกแบบใช้ความร้อนจากตะเกียง เครื่องกกแบบใช้ตะเกียง ให้ความร้อนนี้ เหมาะสำหรับการเลี้ยงลูกไก่จำนวนมาก ๆ ในพื้นที่ที่ขาดไฟฟ้า เครื่องกกแบบนี้อาจเป็นฝาซี มังลวด ที่ยอดของฝาซีจะเป็รูเพื่อให้ปล่องตะเกียงโผล่ออกมาข้างนอก หรืออาจทำเป็นกล่อง สีเหลี่ยมสองตอน ตอนที่หนึ่งเป็นตอนที่ใช้กกลูกไก่ด้านบนมีฝาปิดเปิดได้ และมีรูสำหรับให้ปล่อง ตะเกียงโผล่ออกมา เพื่อให้ควันเสียที่ออกจากตะเกียงระบายสู่บรรยากาศภายนอกได้เร็วขึ้น ด้านข้างของกล่องควรเจาะรูไว้ข้างพอสมควร เพื่อให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก อีกตอนหนึ่ง ของเครื่องกกเป็นกล่องโปร่งด้านข้างปิดด้วยมังลวด เครื่องกกตอนที่สองมีไว้เพื่อให้ลูกไก่ออกมาวิ่งเล่น ระหว่างเครื่องกกทั้งสองตอนควรทำฝา กันจะใหญ่พอให้ลูกไก่ผ่านเข้าออกได้สะดวก เพื่อรักษาอุณหภูมิของเครื่องกกตอนที่หนึ่งไว้ให้คงที่อยู่เสมอ ในเครื่องกกตอนที่สองนี้ควรจัดน้ำ และอาหารไว้เมื่อลูกไก่ต้องการกินมันก็จะออกมากินได้ตามชอบใจ อุปกรณ์ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ ตะเกียง ซึ่งอาจเป็นตะเกียงสำหรับกกลูกไก่โดยเฉพาะ หรืออาจเป็นตะเกียงรั้วธรรมดา ก็ได้ มีจำหน่ายตามร้านขายอุปกรณ์เลี้ยงไก่ทั่วไป

การใช้เครื่องกกแบบตะเกียงจะต้องระมัดระวังลูกไก่ขาดอากาศหายใจ เพราะถ้าเครื่อง กกมีขนาดเล็กเกินไป หรือแขวนตะเกียงต่ำเกินไป ตะเกียงอาจจะใช้แก๊สออกซิเจนจนกระทั่ง ลูกไก่ได้รับออกซิเจนไม่พอ จะทำให้ลูกไก่ตายได้ ข้อควรระวังอีกอย่างหนึ่ง คือ อันตรายจาก ไฟไหม้ เพราะอาจเกิดขึ้นได้ทุกขณะถ้าไม่ระมัดระวังอย่างใกล้ชิด

15.9.1.4 เครื่องกกใช้ความร้อนจากหลอดไฟฟ้า เครื่องกกแบบนี้ใช้หลอดไฟฟ้าขนาด 40-60 แแรงเทียน สามารถกกลูกไก่ได้ประมาณ 50 ตัว แต่ถ้าใช้หลอดอินฟาเรนขนาด 200-250 แแรงเทียนจะเลี้ยงลูกไก่ได้ประมาณ 80-100 ตัว เครื่องกกแบบใช้หลอดไฟฟ้านี้อำนวยความสะดวก และปลอดภัยกว่าเครื่องกกแบบใช้ตะเกียงเป็นอันมาก (ดูรูปที่ 15.10)

การติดตั้งหลอดไฟฟ้า (หรือตะเกียงในเครื่องกกแบบใช้ตะเกียง) ควรพิจารณาสภาพ อากาศภายนอกด้วย คือถ้าข้างนอกมีอุณหภูมิสูง ควรยกหลอดไฟฟ้าหรือตะเกียงให้สูงจากพื้น ให้มาก แต่ถ้าบรรยากาศภายนอกมีอุณหภูมิต่ำมาก ๆ ควรเลื่อนตะเกียงหรือหลอดไฟฟ้าให้ ต่ำลงมาอีก ทั้งนี้ต้องไม่ต่ำกว่า 12 นิ้ว เพราะจะทำให้ความร้อนที่เกิดขึ้นสูงเกินไป ลูกไก่เมื่อ รู้สึกร้อนหรือหนาวเกินไป มันจะแสดงอาการให้เห็น กล่าวคือ ถ้าลูกไก่ได้รับความอบอุ่นดี

มันจะนอนเรียงกันตามสบายไม่เบียดเสียดกันเกินไปหรือห่างเกินไป

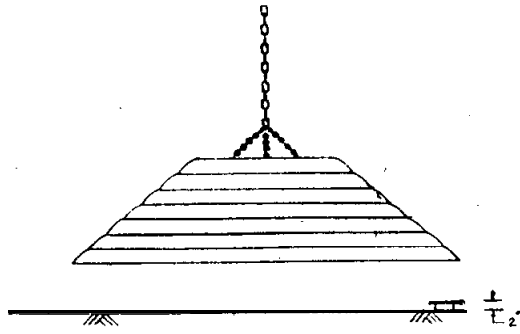
รูปที่ 15.10 แสดงเครื่องกักใช้ความร้อนจากหลอดไฟฟ้า

15.9.2 หลักการปฏิบัติในการใช้เครื่องกัก

15.9.2.1 อุณหภูมิที่ใช้ในเครื่องกัก การกักลูกไก่ระยะแรกจำเป็นสำหรับการเลี้ยงไก่มาก ธรรมชาติของลูกไก่ต้องการการป้องกันอันตรายจากแม่ไก่ แต่ในอุตสาหกรรมการเลี้ยงไก่ ซึ่งเลี้ยงเป็นจำนวนมากจำเป็นต้องหาเครื่องมาแทนแม่ไก่ เพื่อทดแทนความอบอุ่นที่ได้รับจากแม่ไก่ ตามธรรมชาติ และแข็งแรง และความต้านทานโรคในลูกไก่เป็นอย่างมาก โดยปกติอุณหภูมิที่เหมาะสมและสัมพันธ์กับอายุลูกไก่ คือ

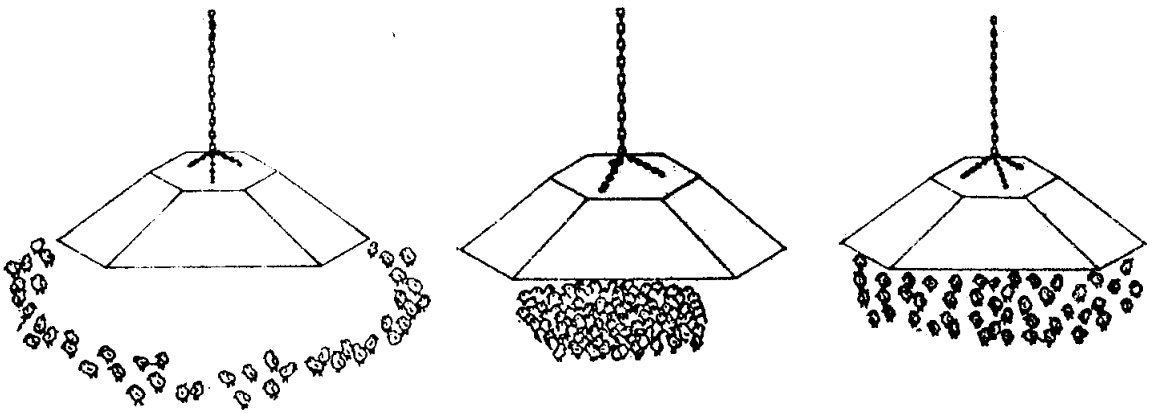
อายุลูกไก่	องศาฟาเรนไฮท์	องศาเซลเซียส
1-7 วัน	95°	35°
8-14 วัน	90°	32.2°
15-21 วัน	85°	29.4°

15.9.2.2 การวัดอุณหภูมิของเครื่องกัก การวัดอุณหภูมิของเครื่องกักที่ถูกต้องใช้เทอร์โมมิเตอร์เป็นเครื่องวัด จะกระทำได้โดยวางเทอร์โมมิเตอร์เหนือพื้นดินประมาณ 2 นิ้ว และวางให้ปลายปรอทอยู่ตรงกับขอบของเครื่องกัก (ดูรูปที่ 15.11)

รูปที่ 15.11 แสดงระดับความสูงและตำแหน่งการวางเทอร์โมมิเตอร์ในการวัดอุณหภูมิของเครื่องกก

15.9.2.3 การสังเกตสภาพของลูกไก่ อุณหภูมิตามที่กำหนดในข้อ 15.9.2.1 เป็นเพียง เกณฑ์คร่าว ๆ ที่ใช้จัดอุณหภูมิของเครื่องกกตามอายุของลูกไก่ แต่สำหรับนกเลี้ยงไก่ที่มีความ ชำนาญจะสังเกตสภาพของลูกไก่ในแต่ละวัน กล่าวคือ ถ้าเครื่องกกมีอุณหภูมิสูงเกินพอดี จะเห็น ลูกไก่นอนห่าง ๆ กัน และมักจะพบว่าลูกไก่อนอนห่างจากตะเกียงหรือหลอดไฟฟ้า เพื่อหาอากาศ เย็น ๆ บางตัวที่ร้อนมากจะอ้าปาก ยืนกางปีก โกงัน ถ้าอุณหภูมิสูงเป็นเวลานาน ๆ อาจทำให้ ลูกไก่ตายได้ ตรงข้ามถ้าอุณหภูมิต่ำเกินไปลูกไก่อจะนอนทับหรืออยู่กันเป็นกระจุกได้เครื่องกก เพื่อรับความอบอุ่นจากเครื่องกกและจากลูกไก่ตัวอื่น ๆ ในกรณีอย่างนี้อาจทำให้ลูกไก่ตัวที่อยู่ ด้านล่างตายได้เช่นเดียวกัน และถ้าอุณหภูมิของเครื่องกกพอดี ลูกไก่อจะอยู่กันอย่างกระจายได้ เครื่องกก (ดูรูปที่ 15.12)

รูปที่ 15.12 แสดงสภาพของลูกไก่ในเครื่องกก (ซ้าย) อุณหภูมิของเครื่องกกสูงเกินไป (กลาง) อุณหภูมิ ของเครื่องกกต่ำเกินไป (ขวา) อุณหภูมิของเครื่องกกเหมาะสมกับลูกไก่